

Naam: J. Botman
Datum: 12 oktober 2021
Team/teamonderdeel: US Kwaliteit en Innovatie/*

Collegevoorstel

Onderwerp	Aanvalsplan laaggeletterdheid
Advies	Bespreekstuk
Is er een uiterste behandeldatum?	Ja, 2 november 2021
Portefeuillehouder	A.L. Langius
Openbaar	Openbaar
Raadsvoorstel of raadsbrief	Raadsbrief

Toelichting voor de openbare besluitenlijst:

Laaggeletterdheid is een hardnekkig probleem, dat grote gevolgen heeft voor de betreffende mensen en voor de samenleving, op het gebied van werk, gezin, geld en gezondheid. Daarom heeft de raad in november 2020 het college verzocht om een Aanvalsplan Laaggeletterdheid op te stellen. Dit Aanvalsplan is nu vastgesteld door het college en betreft een brede integrale aanpak. Het wordt ter kennisname aan de raad voorgelegd.

Voorgesteld besluit

1. Het Aanvalsplan Laaggeletterdheid vast te stellen;
2. De incidenteel benodigde middelen ad € 150.500 te dekken uit:
 - Beschikbare middelen in de programmabegroting 2022: € 144.500 (onder voorbehoud)
 - Opleidingsbudget Sociaal 2022: € 6.000
3. De vanaf 2022 benodigde structurele middelen ad € 277.250 te dekken uit:
 - Beschikbare middelen in de programmabegroting 2022: € 121.500 (onder voorbehoud)
 - Decentralisatie-uitkering laaggeletterdheid: € 20.000 (beschikbaar t/m 2024)
 - Opleidingsbudget Sociaal: € 7.500
 - Participatiebudget: € 39.000
 - Budget Jeugdhulp: € 23.000
 - Budget Wmo: € 66.250
4. De raad voor te stellen de begroting 2022 bij verzamelbesluit aan te passen in de voorjaarsrapportage 2022;
5. De motie aanvalsplan laaggeletterdheid hiermee als afgedaan te beschouwen;
6. Bijgevoegde raadsbrief vast te stellen om het Aanvalsplan Laaggeletterdheid ter kennisname aan te bieden aan de raad.

Inleiding

Mensen die niet voldoende goed kunnen lezen, schrijven en/of rekenen hebben moeite om in de huidige samenleving mee te komen. Op alle leefgebieden (wonen, werken, gezondheid, financiën, vrije tijd) worden mensen geconfronteerd met de gevolgen van laaggeletterdheid. Het zorgt voor onzekerheid en afhankelijkheid van anderen. Mensen die moeite hebben met basisvaardigheden hebben vaker schulden en behoefte aan maatschappelijke ondersteuning vanuit de voorzieningen in

het sociaal domein, dan mensen die voldoende kunnen lezen, schrijven en/of rekenen. Daardoor zijn ook de maatschappelijke kosten van laaggeletterdheid hoog.

De raad heeft daarom in november 2020 een motie aangenomen waarin zij het college vraagt om een 'Aanvalsplan Laaggeletterdheid' op te stellen en dit in 2021 aan de raad aan te bieden.

Het voorliggende plan omvat een breed en integraal programma met samenhangende maatregelen. Het is gericht op:

1. het vergroten van het bereik van ons taalaanbod voor volwassenen, door deskundigheidsbevordering van professionals; inzet van taalambassadeurs, intensieve samenwerking met onze maatschappelijke partners en het aanpakken van het taboe op laaggeletterdheid;
2. het zorgen voor begrijpelijke communicatie voor hen die het minimaal vereiste taalniveau niet kunnen bereiken;
3. preventie van taalachterstand door het bevorderen van een taalrijke (thuis-)omgeving van jonge kinderen en het bereik van jongeren met een taalachterstand te vergroten.

De aanpak van laaggeletterdheid wordt onderdeel van integraal beleid.

We zetten met dit plan in op een zo groot mogelijk bereik en effect, want uit onderzoek blijkt dat het individuele en het maatschappelijke effect groot is. Mensen voelen zich na het volgen van een taaltraject vaak fysiek en/of psychisch gezonder; men wordt assertiever en/of verbetert de taal- en leesvaardigheden.

Daarnaast is de verwachting dat, naast de genoemde individuele voordelen, door deze aanpak een aantal mensen op termijn minder gebruik zal maken van o.a. gemeentelijke voorzieningen als bijstand, maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp. Gegevens om hiervan een goede inschatting te maken ontbreken. Wel wijst onderzoek uit dat twintig procent van de laaggeletterden die een taaltraject volgen een betaalde baan vindt of promotie krijgt. Als voorbeeld: als het lukt om 10 mensen per jaar vanuit de bijstand aan betaald werk te helpen, of te voorkomen dat zij vanuit werk weer in de bijstand terecht komen, dan besparen we jaarlijks cumulatief € 150.000,- .

Omdat de Adviesraad Sociaal Domein momenteel onvoldoende leden heeft kan de adviesraad geen adviezen uitbrengen. Daarom wordt dit voorstel aan uw college voorgelegd zonder advies van de adviesraad.

Beoogd effect

De zelfredzaamheid van zoveel mogelijk mensen die moeite hebben met lezen, schrijven en/of rekenen te bevorderen.

Argumenten voor

- 1.1 *Het voorstel past in het gemeentelijke beleid, dat is gericht op preventie en het bevorderen van zelfredzaamheid van de Almelose inwoners.*
- 1.2 *Het voorstel is gericht op een brede, integrale aanpak van laaggeletterdheid, waarbij aangesloten wordt bij beleid op andere sociale terreinen. Hierdoor versterken verschillende maatregelen elkaar.*
- 1.3 *Het voorstel voorziet in een structurele aanpak, waardoor effecten van de aanpak behouden blijven.*
- 2.1 *In de concept programmabegroting 2022 zijn middelen opgenomen voor de aanpak van laaggeletterdheid.*
- 2.2 *Het opleidingsbudget is hiervoor geëigend en biedt hiervoor voldoende ruimte.*
- 3.1 *De besteding past binnen de doelstelling van de budgetten 'Decentralisatie-uitkering' en 'Opleidingsbudget Sociaal'.*
- 3.2 *De budgetten Participatiewet, Jeugdhulp en Wmo worden hiermee deels preventief ingezet, met de verwachting dat dit op termijn besparingen zal opleveren in de bijstands- en zorgkosten.*
- 4.1 *Het aanwenden van de middelen voor laaggeletterdheid vraagt om een wijziging van de begroting.*

5.1 *Het voorstel voorziet in de uitvoering van de raadsmotie dd. 12 november 2020.*

6.1 *Door middel van dit voorstel wordt de raad hiervan in kennis gesteld.*

Kanttekeningen

1.1 *Laaggeletterdheid is een hardnekkig probleem.* De doelgroep is lastig bereikbaar. En hoewel het voorliggende plan gebaseerd is op landelijke aanbevelingen op basis van onderzoek, zal niet iedereen binnen de doelgroep bereikt kunnen worden.

1.2 *Het voorstel legt een extra claim op het personeel binnen de gemeentelijke organisatie.* Hiermee is in de begroting van het plan rekening gehouden.

2.1 *De concept programmabegroting is nog niet vastgesteld door de raad.* Op 9 en 11 november ligt deze ter vaststelling voor bij de raad.

3.1 *Het realiseren van besparingen door de preventieve inzet van de budgetten PW, JW en Wmo is niet gegarandeerd.* Onderzoek geeft aan dat 20% van de laaggeletterden die een taal cursus volgt 'promotie krijgt of een baan vindt'. Pas na verloop van tijd zal door middel van monitoring wellicht te achterhalen zijn of deze besparingen gerealiseerd zijn.

Kosten, opbrengsten en dekking

De kosten zijn opgesplitst in incidentele en structurele kosten. Hierbij zijn de structurele kosten vanaf 2022 berekend, hoewel sommige van de structurele kosten pas in 2023 optreden. Bijvoorbeeld: de vijf extra locaties van de Bibliotheek op School zullen in het schooljaar 2022-2023 worden opgestart, dus zullen deels in 2022 en deels in 2023 worden geopend. De structurele kosten treden pas op na de opstartfase. Om een stabiel beeld van de structurele kosten te kunnen verwerken in de meerjarenbegroting zijn de structurele kosten in 2022 deels verrekend met de incidentele kosten.

Beschikbare middelen in de programmabegroting 2022

In de programmabegroting 2022 wordt voorgesteld om middelen beschikbaar te stellen voor het aanvalsplan laaggeletterdheid. Onder voorbehoud van vaststelling van de programmabegroting 2022 op 9 en 11 november 2021, worden deze middelen ingezet voor het plan.

Decentralisatie-uitkering Laaggeletterdheid

Een deel van de structurele kosten wordt gedekt uit de decentralisatie-uitkering Laaggeletterdheid. We ontvangen de decentralisatie-uitkering van +/- € 40.000 van Enschede, waarvan we ongeveer de helft uitbetalen aan de subregio-gemeenten en € 20.000 inzetten ter dekking van de aanpak laaggeletterdheid in Almelo. Deze Rijksbijdrage is toegezegd t/m 2024.

Besparingen

Besparingen kunnen op termijn optreden binnen de budgetten voor Participatie, Jeugdhulp en Wmo, door de preventieve werking van de voorgestelde maatregelen. Voorgesteld wordt om de structurele kosten (na verrekening beschikbaar budget, decentralisatie-uitkering en opleidingskosten) van het plan te dekken uit de budgetten waar een besparing wordt verwacht.

De totale structurele dekking is dan als volgt:

- Beschikbare middelen in de programmabegroting 2022:	€ 121.500
- Decentralisatie-uitkering laaggeletterdheid:	€ 20.000 (beschikbaar t/m 2024)
- Opleidingsbudget Sociaal:	€ 7.500
- Participatiebudget:	€ 39.000
- Budget Jeugdhulp:	€ 23.000
- Budget Wmo:	€ 66.250

De kosten zullen worden verantwoord op taakveld 4.3, onderwijsbeleid en leerlingzaken.

Uitvoering

De implementatie van het plan start per 1 januari 2022. Naar verwachting zullen de maatregelen eind 2022 zodanig zijn geïmplementeerd dat de aanpak laaggeletterdheid vanaf 2023 onderdeel is van integraal beleid. De begroting voorziet vanaf dat moment in de hiervoor benodigde beleids capaciteit.

Bijlagen

1. Concept nota 'Aanvalsplan Laaggeletterdheid. Van projecten naar integraal beleid.' (intern-79053)
 2. Raadsbrief (raad-6893)
 3. Raadsmotie (raad-6368)
-

Procesinformatie

Intern overleg

Het voorstel is besproken en afgestemd met alle beleidscollega's die betrokken zijn bij beleid dat raakt aan laaggeletterdheid. De begroting en dekking is tot stand gekomen in samenspraak met Financiën. Het is besproken en akkoord bevonden in het MT US. Communicatie is afgestemd met adviseur communicatie.

Afstemming met portefeuillehouder

Het aanvalsplan is besproken met Alex Langius. En daarnaast tevens met Eugène van Mierlo en Arjen Maathuis in de Stuurgroep Sociaal Domein.

Directie-advies

B&W voorstel standaard

Communicatie over het besluit

Regulier.

Persbericht.